

VERBETS S- OCH SIG-FORM

MARKETTA SUNDMAN

Innehåll

1. Inledning: s- och sig-form
2. Reflexiv, medial och passiv betydelse
3. Verb med s- och/eller sig-form
  - 3.1. Grupp 1: Verb som inte uttrycker medial betydelse
  - 3.2. Grupp 2: Verb som uttrycker medial betydelse med sig-form
  - 3.3. Grupp 3: Verb som uttrycker medial betydelse med s-form
  - 3.4. Grupp 4: Verb som uttrycker medial betydelse med både s- och sig-form
  - 3.5. 'Psykologiska' verb
4. 'Deponens': verb som saknar s- eller sig-lös ('aktiv') form
  - 4.1. Verb med enbart sig-form
  - 4.2. Verb med enbart s-form

Litteratur

1. Inledning: s- och sig-form

De flesta transitiva verb i svenskan kan böjas i s.k. s-form t.ex. skrivas av skriva; dessutom kan några intransitiva verb förekomma i s-form i vissa typer av kontexter, t.ex. Det skämtades och skrattades och alla hade roligt. S-formen ändrar det transitiva verbets konstruktionsätt så att verbet inte kan få både subjekt och objekt (med undantag för verb med indirekt objekt). I regel är det subjektet som "stryks", och det ursprungliga objektet blir oftast grammatiskt subjekt vid s-form. Jfr t.ex. (1) Författaren skrev boken i början av 1900-talet; (2) Boken skrevs i början av 1900-talet. Därför betecknar subjektet till ett verb i s-form oftast föremålet för handlingen; konstruktionen kallas då 'passiv', och verbet kan sägas ha passiv betydelse. I dessa fall motsvaras s-formen av s.k. passiv form i finska, jfr Kirjailija kirjoitti teoksen 1900-luvun alussa; Teos kirjoitettiin 1900-luvun alussa. Den passiva verbformen i finskan anger alltid en verksamhet som utförs av en person. I finskan kan även intransitiva verb och t.o.m. hjälpverb förekomma i passiv, vilket i regel inte är möjligt i svenskan. Jfr t.ex. Taloo alettiin (pass.) rakentaa; Huset började byggas (pass.).

1: Finskans passiv kan inte alltid översättas med passiv i svenska p.g.a. att många svenska verb inte förekommer i passiv överhuvud.

S-formen kan emellertid även ange andra betydelser än en typisk 'passiv' betydelse. Ibland kan betydelsen vara rent aktiv, t.ex. hos andas 'hengittää'; en dylik s-form förekommer främst hos verb som saknar s-lös form ('aktiv' form) (se nedan avsnitt 4.2.). Det är relativt vanligt att subjektet till ett verb i s-form varken anger ett klart 'föremål' för eller en klar 'utövare' av handlingen. I sådana fall kan verbets betydelse kallas 'medial'; den ligger mellan den klart passiva och den klart aktiva betydelsen, ex. försämras 'huonontua', tändas 'syttyä', återspeglas 'heijastua'. Finskan har i dessa fall ett intransitivt verb, oftast en reflexiv avledning av ett transitivt verb, t.ex. heijastua av heijastaa. - I denna uppsats behandlas främst s-former med medial betydelse.

2: Svenskans s-form anger även andra betydelser än s.k. passiv betydelse; den kan alltså inte alltid översättas med passiv form i finska.

Många transitiva verb kan förekomma i s.k. sig-form, t.ex. anmäla sig ilmoittautua av anmäla ilmoittaa. Som framgår av detta exempel, har sig-former ofta, kanske oftast, s.k. 'reflexiv' betydelse, vilket innebär att verbet anger en verksamhet som utförs av en person och som riktas mot personen själv. Ex.: anpassa sig sopeutua, bereda sig valmistautua (av bereda valmistaa), kasta sig heittäytyä (av kasta heittää), söka sig hakeutua (av söka hakea). Många sig-former kan även användas med saksubjekt, varvid subjektet inte betecknar den som agerar. T.ex. koncentrera sig keskittyä kan användas dels med personsubjekt, som i (3) Han försöker koncentrera sig på sitt arbete, dels med saksubjekt, som i (4) Bebyggelsen har koncentrerat sig kring stationen. I båda fallen motsvaras verbet av den reflexiva avledningen keskittyä i finskan.

Det finns också sig-former som inte kan förekomma tillsammans med ett personsubjekt och som således inte kan ange en reflexiv verksamhet, d.v.s. en verksamhet som utförs av subjektet självt, t.ex. rikta sig kohdistua. En sådan betydelse, som varken är klart reflexiv eller klart passiv, kan kallas 'medial' (se ovan). Samma betydelse som kan uttryckas med en medial sig-form kan ofta uttryckas med en medial s-form, t.ex. koncentreras keskittyä, rikta rikas kohdistua. Däremot kan en sig-form aldrig uttrycka en rent passiv betydelse, där subjektet betecknar ett föremål för en verksamhet som utförs av en utomstående person eller motsvarande. Sig-formen motsvarar aldrig finskans passiva form. I vissa andra europeiska språk, t.ex. i franska och ryska, kan s.k. reflexiva former i vissa fall uttrycka s.k. passiv betydelse, men detta är således inte möjligt i svenskan.¹

Likheten i s- resp. sig-formens betydelse och funktion är en konsekvens av att s-formen historiskt sett har utvecklats ur en reflexiv och medial sig-form (se t.ex. Wessén, Svensk språkhistoria III, 2:a uppl., s. 173).

Vissa sig-former saknar (eller förekommer mycket sällan i) sig-lös ('aktiv') form, t.ex. bete sig käytäytyä. Många verb kan i sig-form ut-

¹ I finskan kan reflexiv form ibland ange en passivliknande betydelse, och då kan en ev. orsak till skeendet anges med ett agentliknande uttryck (ofta av typen jostakin), t.ex. Talo syttyi salamasta, jfr Huset antändes av blixten; Onnettomuus aiheutui sumusta, jfr Ölyckan förorsakades av dimman; Valo heijastuu kiiltävästä pinnasta, jfr Ljus reflekteras av en blank yta.

trycka en annan, mera abstrakt betydelse än i sig-lös form, jfr t.ex. visa näyttää och visa sig osoittautua (äv. näyttäytyä). Ibland är betydelse-skillnaden så pass markant, att verbformerna tas upp skilt i lexikon, jfr t.ex. skämma pilata och skämmas hävetä. Betr. verb som enbart förekommer i sig-form se nedan avsnitt 4.1.

Reflexiv och medial betydelse anges i svenskan mycket sällan med en sig/s-lös ('aktiv') form av ett transitivt verb. Detta är däremot vanligt t.ex. i engelska, jfr eng. open och sv. öppna och öppna sig. Bl.a. följande transitiva verb används emellertid också intransitivt, i medial betydelse: öka lisätä, lisääntyä (äv. ökas); minska vähentää, vähentyä; vända kääntää, kääntyä; läka parantaa, parantua (äv. läkas), lätta nostaa, helpottaa, nousta, helpottua; smälta sulattaa, sulaa; ibland även stänga sulkea (Posten stänger kl. 17) och öppna avata (Butiken öppnar kl. 9.30).

3: Några transitiva verb används även intransitivt i medial betydelse i svenskan, men de flesta transitiva verb får sig- eller s-form i medial betydelse. Observera alltså betydelseskilnaden mellan den enkla ('aktiva') formen och s/sig-formen!

Det finns inget presens particip motsvarande s- och sig-form i svenska. Uttryck som innehåller aktivt presens particip av reflexivt (ua-) verb i finskan (typen kehittyvä) måste därför omskrivas i svenskan (oftast med bisats). I vissa fall kan perfekt particip användas i presentisk betydelse, t.ex. baserad perustuva, saknad puuttuva, upprepad toistuva, ökad lisääntyvä, lisääntynyt (i vissa fall äv. ökande kasvava):

- (5) Vid 75 års ålder har han givit ut en historik, baserad på egna minnen. ('omiin muistoihin perustuva historiikki')
- (6) Två av innehavarna har dispens för saknad civilekonomexamen. ('erivapaus puuttuvasta ekonomin tutkinnosta')
- (7) Kriget i Algeriet ledde till upprepade konflikter mellan Turkiet och Frankrike. ('johti toistuviin yhteenottoihin')
- (8) Badorten har genomgått en storartad utveckling i takt med folks ökade fritid och den ökade bilismen. ('ihmisten lisääntyvän/lisääntyneen vapaa-ajan ja kasvavan/kasvaneen autoilun myötä')
- (9) Den ökande järnvägstrafiken har väldiga behov av hjul. ('kasvava rautatie liikenne')

Perfekt particip av sådana transitiva verb som i s- eller sig-form har medial el. reflexiv betydelse kan ha antingen passiv eller medial (reflexiv) betydelse, t.ex. klädd puettu, pukeutunut; förenad yhdistetty, yhdistynyt;

förkortad lyhenetty, lyhentynyt, inriktad kohdistettu, kohdistunut/suuntaunut; koncentrerad keskitetty, keskittynyt; stabiliserad vakinnutettu, vakiintunut.

4: Participformer av typen kehittyvä av finska ua-verb saknar oftast direkt motsvarighet i svenskan och måste därför översättas med en relativsats el.dyl.

2. Reflexiv, medial och passiv betydelse

De ovannämnda tre olika betydelserna som är aktuella vid verbets s- och sig-form kan kort definieras på följande sätt:

1. Reflexiv: Subjektets referent (= det som subjektordet refererar till, dvs. betecknar) deltar aktivt i verksamheten, dvs. fungerar som dess utförare. Subjektet betecknar därför i regel en levande varelse. Verksamheten riktas mot personen själv, men oftast uppfattas personen inte som ett föremål för handlingen i vanlig bemärkelse. Ex.: söka sig hakeutua (av söka hakea, etsiä) anstränga sig ponnistella (av anstränga rasittaa), klä sig pukeutua (av klä pukea).
2. Medial: Subjektets egen aktivitet är utesluten, och verksamheten utförs inte heller av någon utomstående person (eller sak). Verbet anger ett skeende, oftast en förändring i subjektets tillstånd eller läge. Ex.: hopa sig kasaantua (av hopa kasata), fyllas täytyä (av fylla täyttää), skapas syntyä (av skapa luoda).
3. Passiv: En utomstående aktör, oftast en levande varelse, utför den aktuella verksamheten. Subjektets referent utgör ett föremål för verksamheten:
  - (10) Små barn måste kläs varmt. 'Pienet lapset täytyy pukea lämpimästi.'
  - (11) Gropen fylldes med sand. 'Kuoppa täytettiin hiekalla'.

Med sig-former anges oftast reflexiv betydelse, men även medial betydelse är mycket vanlig. Med sig-form anges inte rent passiv betydelse. - Med s-form anges oftast passiv betydelse, men även medial betydelse är mycket vanlig. Förutom sk. 'deponens' (verb som saknar s-lös form, t.ex. andas hen-

gittä) är det endast ett fåtal verb som i s-form kan ange en aktiv, reflexiv betydelse, t.ex. samlas kokoontua.

Vilken betydelse ett visst verb får i en viss sats beror, förutom på verbet och dess form, även på kontexten. Gränserna mellan de tre olika betydelseskategorierna är inte skarpa, och ofta kan ett visst verb i en viss kontext tolkas på två olika sätt.

I finskan motsvaras reflexiv betydelse av en aktiv verbform, oftast en sk. reflexiv avledning av ett transitivt verb, t.ex. kokoontua av koota. Dessa verb kan kännas igen på avledningsmorfemet -utu/-yty- el. ntu/-nty-. De brukar informellt kallas -ua-verb, på grund av att de i infinitiv slutar på -ua el. -yä. Medial betydelse anges likaså med aktiva verbformer, oftast med reflexiva verb. Passiv betydelse anges oftast med passiv form i finskan.

De olika betydelser som s- och sig-former kan ha samt deras finska motsvarigheter kan sammanfattas med följande schema:

	REFLEXIV	MEDIAL	PASSIV
Svenska:	sig (-s)	sig, -s	-s
Finska:	-ua	-ua	-ta (pass.)

Av schemat framgår att den största svårigheten vid bruket av s- resp. sig-form i svenskan troligen består i valet mellan sig- och s-form i medial betydelse. Valet är nämligen inte helt fritt: vissa verb föredrar sig-form i medial betydelse, andra s-form; många verb kan förekomma i båda formerna i ungefär samma betydelse. Ofta kan man urskilja en liten betydelseskilnad mellan de två formerna. I denna uppsatts behandlas därför främst s- och sig-former som uttryck för medial betydelse.

5: Det är inte alltid lätt att välja rätt mellan s- och sig-form i medial betydelse. Formen är oftast beroende av verbet.

Det är skäl att påpeka att finskan har reflexiva och mediala ua-verb som inte motsvaras av sig/s-form i svenskan. Sådana verb är t.ex. kieltäytyä

vågra (jfr kieltää förbjuda), välttyä undgå (jfr välttää undvika), lisääntyä öka (jfr lisätä öka), vähentyä minska (jfr vähentää (för)minska), periytyä gå i arv (jfr periä ärva).

6: Vissa finska ua-verb saknar reflexiv motsvarighet(sig/s-form) i svenskan.

De olika transitiva verben i svenskan kan delas in i grupper på basen av vilka betydelser de kan uttrycka i s- resp. sig-form (här beaktas inte de verb som saknar både s- och sig-form). Den allra största gruppen består troligen av verb som i s-form anger en rent passiv betydelse och i sig-form en reflexiv betydelse och som helt saknar medial betydelse (grupp 1 i följande tabell). De övriga verben anger 'medial' betydelse med antingen sig-form, s-form eller båda.

	REFLEXIV	MEDIAL	PASSIV
1:	sig		-s
2.	(sig)	sig	-s
3.	(sig)	-s	-s
4.	(sig)(-s)	sig/-s	-s

Exempel på de olika typerna (exemplen är hämtade ur konkordansen till tidningstext från 1965, utgiven av Språkdata i Göteborg):

1. Söka etsiä; söka sig hakeutua

Ref1: (12) 220 000 gifta kvinnor kommer att söka sig ut på arbetsmarknaden.

Pass: (13) Svaret på frågan får sökas på det inrikespolitiska planet.

2. Inskränka rajoittaa; inskränka sig (refl. o. med.) rajoittaa

Ref1: (14) Västtyskland ämnar inte inskränka sig till protester mot Östtyskland.

Med: (15) Skadorna inskränkte sig lyckligtvis till att toppen på den stora julgranen gick av.

Pass: (16) Bokföringen borde inskränkas till ett nödvändigt minimum.

3. Ställa asettaa; ställa sig (refl.) asettua; ställas (med.) joutua

Ref1: (17) För första gången tvingades hon att ställa sig framför en spis.

Med: (18) Då skulle man ställas inför akut krigshot.

Pass: (19) De två återstående ställdes inför rätta anklagade för mord.

4. Koncentrera keskittää; koncentrera sig (refl. o. med.), koncentreras (med.) keskittyä

Ref1: (20) Firman skall helt koncentrera sig på korta varor och sybehör.

Med: (21) Denna gång koncentrerar sig intresset kring den medicinska användningen av ämnet.

Med: (22) Oron koncentreras kring nedrustningsproblemet.

Pass: (23) En stor del av arbetet måste koncentreras på att studera verkligheten.

3. Verb med s- och/eller sig-form

I detta avsnitt ges exempel på dels verb som förekommer både i s- och i sig-form, dels verb som i s-form kan ange 'medial' betydelse. Den centrala frågan är vilka olika betydelser de två formerna kan ange vid resp. verb och speciellt hur den mediala betydelsen brukar uttryckas vid resp. verb. Det är givetvis omöjligt att här ta upp alla de svenska verb som förekommer i sig- resp. i s-form, ens i 'medial' betydelse. Denna uppsats bygger på de verb som tas upp i Nusvensk frekvensordbok, och verburvalet torde därför vara rätt representativt för modern svensk sakprosa. Exemplet är i huvudsak hämtade ur konkordansen till tidningstext 1965, dvs. ur den korpus som Nusvensk frekvensordbok bygger på; vid behov har exemplen modifierats något. Då det inte är möjligt att ge enkla och klara regler för valet mellan s- och sig-form speciellt i medial betydelse, ges här i stället rikligt med exempel på bruket av de två formerna; med hjälp av dem kan läsaren kanske bilda sig en uppfattning om de oftast mycket små betydelsenysanser som i många fall är avgörande för valet av form. Ytterligare exempel står att finna i olika svenska och svensk-finska ordböcker.

Verb med 'medial' betydelse anger oftast a) rörelse eller förändring i läge, b) förändring i tillstånd eller c) uppkomst. Beträffande valet mellan s- och sig-form för att uttrycka dessa betydelser kan följande tendenser nämnas (observera, att dessa inte kan tjäna som en regel):

a) Rörelse eller förändring i läge: sig-form, i sht om det kan tänkas att subjektet självt agerar:

(24) Pjäsen flyttar sig lätt och snabbt från lokalitet till lokalitet.

(25) Människoskildringen höjer sig sällan ovanför typisering.

Om skeendet kan tänkas ha en utomstående aktör, i sht en person, används gärna s-form (i detta fall står betydelsen nära den passiva):

(26) Föregående vecka höjdes aktierna 37 kronor (nousivat el. nostettiin).

b) Förändring i tillstånd: s-form, i sht om tanken på en utomstående aktör ligger nära till hands, vilket ofta är fallet vid hithörande verb. Största delen av de mediala s-formerna torde tillhöra denna grupp. Observera att många, kanske de flesta transitiva verb med betydelsen 'förorsaka en ändring av något slag' saknar reflexiv form, på grund av att denna typ av verksamhet inte kan riktas mot den utförande personen själv. Om betydelsen emellertid är reflexiv, används sig-form:

(27) Zeus förvandlade sig till en tjur. (reflexivt: muutti itsensä)

(28) Hela staden förvandlades till stoft. (medialt: muuttui)

c) Uppkomst: s-form. Verb tillhörande denna grupp är rätt få, t.ex. bildas, skapas (muodostua), utvecklas syntyä, kehittyä, vällas aiheutua, väckas herätä. Den reflexiva betydelsen kommer inte i fråga i detta fall, medan 'uppkomsten' mycket väl kan tänkas ha en utomstående 'förorsakare':

(29) Genom avverkningarna skulle fågelstammen på området vällas stora skador ('aiheutuisi' el. 'aiheutettaisiin').

Verben har nedan indelats i fyra grupper i enlighet med grupperingen i tabellen ovan i avsnitt 2. Indelningen bygger sålunda på formvalet i medial betydelse. Det bör påpekas att det ingalunda alltid är helt klart till vilken grupp ett visst verb hör. I enlighet med uppsatsens pedagogiska syfte har det normala, stilistiskt neutrala bruket varit avgörande. Grupp 4 innehåller därför endast sådana verb som enligt min uppfattning helt allmänt förekommer både i sig- och i s-form i medial betydelse. I andra fall är den alternativa formen mera ovanlig, varför verbet har hänförts till någon av grupperna 2 och 3.

3.1. Grupp 1: Verb som inte uttrycker medial betydelse

De flesta verb som böjs i s- och/eller sig-form torde tillhöra denna grupp. Nedan ges först en lista på vanliga verb i sig-form samt deras finska motsvarigheter och sedan exempel med några av dem. Sig-formen har alltså här s.k. reflexiv betydelse, och motsvarande s-former har passiv betydelse.

Anmäla sig ilmoittautua, anpassa sig sopeutua, bereda sig valmistautua, dra sig (tillbaka) vetäytyä, engagera sig mennä mukaan johonkin toimintaan

ym., etablera sig asettua harjoittamaan liiketoimintaa johonkin, hankkia asema jossakin, foga sig mukautua, förbereda sig valmistautua, fördjupa sig syventyä, föreställa sig kuvitella, försvara sig puolustautua, försörja sig elättää itsensä, gardera sig varustautua jonkin varalta, identifiera sig samaistua, inbilla sig kuvitella, lugna sig rauhoittua, lära sig oppia, presentera sig esittäytyä, rädda sig pelastautua, pelastua, skydda sig suojautua, slå sig satuttaa itsensä, slå sig ner asettua (istumaan t. asumaan), stöda sig tukeutua, sätta sig istuutua, sätta sig in paneutua (johonkin asiaan), söka sig hakeutua, upphålla sig viipyä, utbilda sig kouluttaa itsensä, utmärka sig kunnostautua, uttrycka sig ilmaista itseään, vrída sig vääntelehtiä, vänja sig tottua, uttala sig ilmaista mielipiteensä, yttra sig ilmaista mielipiteensä, ägna sig omistautua.

Anmäla ilmoittaa; anmäla sig ilmoittautua

Ref1: (30) Bara ett tiotal deltagare anmälde sig.

Pass. (31) Följande dag anmäldes till polisen att det låg en hund i brandgropen.

Anpassa sopeuttaa; anpassa sig sopeutua

Ref1: (32) Många stannar bara några år, andra anpassar sig till det hårda livet och blir bofasta.

Bereda valmistaa; bereda sig valmistautua

Ref1: (33) USA måste bereda sig på att avstå från sitt parakoloniala välde.

Pass. (34) Man måste se till att medborgarna bereds rimliga valmöjligheter (tarjotaan).

Skydda suojella; skydda sig suojautua

Ref1: (35) Dessa djur kan skydda sig mot vätskeförlusten i öknen.

Pass. (36) Tanken att skärgården måste skyddas borde vara självklar för envar.

Ägna omistaa, ägna sig omistautua

Ref1: (37) Han ägnar sig på fullaste allvar åt mannekångyrket.

Pass. (38) Ingen konsthistorisk specialundersökning har ägnats åt denna fråga.

3.2. Grupp 2: Verb som uttrycker medial betydelse med sig-form

7: Vid vissa transitiva verb (bl.a. verben i detta avsnitt) har s-formen enbart passiv betydelse. Finskans ua-form översätts vid dessa verb alltid med sig-form.

Nedan ges främst exempel på den mediala betydelsen. I några fall ges även exempel på motsvarande s-form, som i denna grupp alltså alltid har passiv betydelse. För vissa verb ges också exempel på reflexiv betydelse.

Ansluta liittää; ansluta sig (refl. o. med.) liittyä

Med: (39) Där ansluter sig bl.a. Ängelholmsvägen till E 4:an.

Pass: (40) Vagnen anslutes till elsystemet medelst stickkontakt.

Avlägsna poistaa; avlägsna sig poistua (refl.), loitontua (med.)

Refl: (41) Hela oppositionen avlägsnade sig från salen.

Med: (42) Den seriösa jazzen har allt mer avlägsnat sig från popmusiken.

Pass: (43) Kvinnans ena njure avlägsnades och överfördes till mottagaren.

Bredda leventää; bredda sig levitä

Med: (44) Volangen gick ner från sidorna och breddade sig i nacken.

Pass: (45) Vattendomstolarna borde breddas med en ledamot med ekologisk sakkunskap.

Dölja kätkeä; dölja sig kätkeytä

Med: (46) Bland dessa nya kemikalier kan dölja sig carcinogener.

Pass: (47) (med.?): Intensiva känslor kan döljas under en kylig mask.

Fjärma loitontaa; fjärma sig loitontua

Med: (48) The Beatles hade då alltmer fjärrat sig från arenornas skrikorgier.

Föröka lisätä; föröka sig lisääntyä (biologiskt)

Med: (49) Bakterien förökar sig särskilt bra i stillastående vatten.

Grunda perustaa; grunda sig perustua

Med: (50) Denna uppfattning grundar sig på vissa fakta och teorier.

Pass: (51) Organisationen grundades i november förra året.

Gruppera ryhmitellä; gruppera sig ryhmittyä

Med: (52) Församlingslokalerna grupperar sig i låga byggnadskroppar längs gatan.

Pass: (53) Arbetstagarna grupperas i tabellerna med hänsyn till ålder, tjänstear osv.

Gömma piilottaa; gömma sig (refl. o. med.) piiloutua, kätkeytä

Refl: (54) Gerillan anfaller om natten och gömmer sig om dagen.

Med: (55) Vad är det för ekonomiska intressen som gömmer sig bakom denna tveksamhet?

Pass(?):(56) Det finns en politruck som göms under benämningen befälhavarens assistent.

Hopa kasata; hopa sig kasaantua

Med: (57) Problem hopar sig.

Pass: (58) Det är inte mycket glädje med en film där scenerna hopas ovanpå varandra utan sammanhang.

Hålla pitää; hålla sig pysyä.

Med: (59) Höghusens andel av bostadsproduktionen håller sig kring 30 till 40 procent.

Låsa lukita; låsa sig lukkiutua

Med: (60) Förhandlingarna låste sig den 27 oktober.

Närma lähentää; närma sig lähestyä

Med: (61) Julen närmar sig med stormsteg.

Med: (62) Detta synes ju närma sig eller överskrida gränsen till händelse.

Ordna järjestää; ordna sig järjestyä

Med: (63) Allt kommer att ordna sig, bara vi kommer hem.

Placera sijoittaa; placera sig sijoittua

Refl.-med.: (64) Vi är säkra på att vår representant kommer att placera sig bland de 10 bästa.

Resa nostaa; resa sig nousta, kohota

Refl: (65) Mannen reser sig upp från bordet och är borta några minuter.

Med: (66) Högt ovanför staden reser sig tre jättelika krucifix.

Pass: (67) Kravet på förnyelse restes i partiet närstående kretsar.

Rikta kohdistaa; rikta sig kohdistua

Med: (68) Anmärkningen riktar sig inte mot någon viss person.

Pass: (69) En viss kritik har riktats mot projektet.

Röra koskea, liikuttaa; röra sig liikkua

Med: (70) Elden och röken rör sig uppåt.

Samla koota; samla sig (refl.) kokoontua (obs. även s-form), koota it-sensä; (med.) kerääntyä

Refl: (71) Vintertid samlade sig sömmerskorna kring kakelugnarnas stockveds-brasor.

Refl: (72) 1920 återupptogs olympiska spelen, och snart samlades man åter på idrottsplatserna.

Refl: (73) Premiärministern samlade sig fort efter intermezzot.

Med: (74) Det gör ingenting om det samlar sig lite damm i vrårna.

Pass: (75) Ett 80-tal psalmer samlades i en bok med namnet Communio.

Sprida levittää; sprida sig levittäytyä (refl.), levitä (med.)

Ref1: (76) Under de följande tre åren spred sig gerillan över landet.

Med: (77) När mörkret lade sig över New York började ryktena sprida sig.

Pass: (78) Hans verk spreds snabbt över hela Europa.

Sträcka ojentaa mm.; sträcka sig ulottua

Med: (79) Det nya partiet skall sträcka sig från socialradikalerna till den moderata högern.

Tränga tunkea; tränga sig tunkeutua

Med: (80) Snart började vatten tränga sig in genom alla springor.

Utbreda levittää; utbreda sig levitä

Med: (81) På sydsidan utbreder sig vidsträckta skogar och myrar.

Visa näyttää; visa sig näyttäytyä (refl.) osoittautua (med.)

Ref1: (82) De stora stjärnorna utmärks av att de sällan visar sig ute i det fria.

Med: (83) Trohet mot Guds ord visar sig i villighet att offra och lida.

Med: (84) Vad kan framstå som fakta visar sig ofta vara högst tvivelaktiga påståenden.

Pass: (85) Det som visades var tråkiga journalfilmer från Kanada.

3.3. Grupp 3: Verb som uttrycker medial betydelse med s-form

8: Många finska ua-verb med medial betydelse (saksubjekt) motsvaras av s-form i svenska (bl.a. verben i detta avsnitt). I de flesta fall saknar dessa verb sig-form helt och hållet.

Nedan ges exempel på verb som uttrycker medial betydelse med s-form. För de flesta verb ges enbart exempel på den mediala betydelsen, för några verb även på den passiva. De flesta hithörande verb saknar sig-form och således även förmåga att uttrycka reflexiv betydelse. Å andra sidan är det typiskt för många av dessa verb att de mera sällan anger en rent passiv betydelse i s-form; många av dem kan nämligen konstrueras med en agent som består av ett sakord, medan en personagent är sällsynt vid dessa verb. S-former med sakagent är enligt vissa grammatiker inte passiva; här betraktas de dock som passiva, nämligen ifall agenten kunde fungera som subjekt till motsvarande aktiva verb. Om ingen agent ingår i satsen tolkas verb med sakaktor lätt som mediala.

Aktualisera tehdä ajankohtaiseksi; aktualiseras tulla ajankohtaiseksi
Med.(?): (86) Denna fråga kommer att aktualiseras gång på gång.
Pass.(?): (87) Från dansk sida aktualiserades ånyo jordbrukspolitiken.

Antända sytyttää; antändas syttyä
Med: (88) Enligt en teori skulle ledningar i planet ha antänts eller legat och pyrt och plötsligt blossat upp.

Bilda muodostaa; bildas muodostua
Med: (89) Genom sommarens översvämningar hade där bildats en grund sjö.
Pass: (90) Många anser att en samlingsregering överhuvud inte kan bildas i vårt land.

Binda sitoa; bindas sitoutua
Med: (91) Apparaten mäter värmen som binds vid kemiska reaktioner.
Pass: (92) Många anser att riksdagsmännen inte får bindas av andra föreskrifter än rikets grundlagar.

Blockera tukkia, katkaista tie; blockeras tukkeutua
Med: (93) Genom urspåringen blockerades järnvägslinjen för flera timmar.
Pass: (94) Vägen blockerades av två långtradare som hade fastnat i snön.

Frigöra vapauttaa; frigöras vapautua
Med: (95) Atomkraft frigörs när tunga atomkärnor klyvs.

Fylla täyttää; fyllas täytyä
Med.(?): (96) Undan för undan fylldes estraden med människor.
Pass.(?): (97) Bildrutan fylldes av de marscherande soldaterna.

Förbättra parantaa, tehdä paremmaksi; förbättras parantua
Med: (98) Allmänhetens inställning till kyrkan har avsevärt förbättrats.
Pass: (99) Sandjorden kan förbättras med humusrik jord.

Fördubbla kaksinkertaistaa; fördubblas kaksinkertaistua
Med: (100) Antalet yrkesverksamma kvinnor kommer att praktiskt taget fördubblas från 1960 till 1980.

Försvaga heikentää; försvagas heiketä
Med: (101) Europas konkurrensförmåga håller på att försvagas i förhållande till USAs.

Försvåra vaikeuttaa; försvåras vaikeutua
Med: (102) Tillträdet till området har försvårats.
Pass:(103) I Västtyskland försvåras självfinansieringen av samma företeelser som i Sverige.

Förstöra tuhtoa; förstöras tuhoutua

Med(?): (104) En tredjedel av bebyggelsen förstördes vid en serie bombangrepp.

Pass: (105) Banden med vittnesutsagorna har enligt praxis förstörts.

Försämra huonontaa; försämras huonontua

Med: (106) Det brittiska näringslivets struktur har försämrats allvarligt.

Förvandla muuttaa; förvandlas muuttua

Med: (107) När mäskan uppvärms förvandlas stärkelsen till socker.

Pass: (108) Straffet förvandlades av inrikesministern till livstids fängelse.

Förvärra pahentaa; förvärras tulla pahemmaksi

Med: (109) Resultatet skulle säkert bli att situationen skulle förvärras.

Pass: (110) Situationen i innerskärsgården förvärras av underströmmar.

Förändra muuttaa; förändras muuttua

Med: (111) Äggulans färg är stabil och förändras inte nämnvärt under äggens lagring.

Pass: (112) Ingen byggnad får vare sig rivas eller förändras.

Isolera eristäää; isoleras joutua eristyksiin

Med: (113) Romanen handlar om hur människan isoleras alltmer.

Kasta heittää; kastas lentää, heittyä

Med: (114) En tung ståldörr kastades mot en av kunderna.

Krossa murskata; krossas murskaantua

Med: (115) Alla förhoppningar och all optimism krossades på en sekund.

Pass: (116) Finland hade besegrats men inte krossats.

Luckra (upp) möyhentää; uppluckras höltyä, hävitä

Med: (117) Regionala traditioner håller på att luckras upp.

Läka parantaa; läkas parantua

Med: (118) Såret läktes normalt.

Skada vahingoittaa; skadas vahingoittua, loukkaantua

Med: (119) Några livsviktiga delar hade inte skadats i hjärnan.

Pass: (120) Lågliggande trakter har mer eller mindre översvämmats och skadats av det rekordhöga vattenståndet.

Skapa luoda; skapas syntyä

Med.(?): (121) Genom denna koncentration skapades en särskild berättarstil - telegramstilen.

Skingra hajottaa; skringras hajota

Med: (122) När röken skringrats, ligger den brända marken bar.

Pass: (123) Skarorna skringrades av polisen innan bråket börjat på allvar.

Skärpa teroittaa mm.; skärpas kiristyä, kärjistyä

Med: (124) Då konflikten i Vietnam skärptes, beslöt Moskva att leverera omfattande mängder av vapen.

Pass.(?): (125) I stället har företagens beskattning skärpts.

Splittra hajottaa; splittras hajota

Med: (126) Det arabiska språket har splittrats i flera olika dialekter.

Ställa asettaa; ställas (inför) joutua

Med: (127) Läkarna ställs ibland inför svåra etiska problem.

Tända sytyttää; tändas syttyä

Med: (128) I bilen fanns en röd lykta som tändes om man inte satt på sig säkerhetsbältet.

Underlätta helpottaa; underlättas helpottua

Med: (129) Fördelen med ubåtsfisket vore bl.a. att arbetet underlättades starkt.

Pass: (130) Överblicken av det rika materialet i boken underlättas av Nordströms inledning.

Utsätta bl.a. asettaa alttiiksi; utsättas joutua (tilanteeseen)

Med: (131) Pojken utsattes för en svår chock genom faderns oväntade död.

Välla aiheuttaa; vällas aiheutua

Med.(?): (132) Genom avverkningarna skulle fågelstammen vällas stora skador.

Pass: (133) ... den uppståndelse som vällats av den hårt spekulativa filmen Dagdröm

Återspegla heijastaa; återspeglas heijastua, kuvastua

Med: (134) Det mest väsentliga inom stoicismen återspeglas i uttrycket stoiskt lugn.

Pass: (135) Stabiliseringspolitiken återspeglas av aktiebörsen.

3.4. Grupp 4: Verb som uttrycker medial betydelse med både s- och sig-form

9: Vid verb som kan få medial betydelse både i s- och i sig-form är det ofta fråga om en mycket liten men ändå väsentlig betydelseskillnad mellan de två formerna. Finskan har samma verb(form) i båda fallen.

I en del fall är s-formen och sig-formen helt synonyma och ibland också lika vanliga och stilistiskt neutrala. I många fall kan man emellertid förnimma en viss betydelseskilnad mellan de två formerna sålunda, att sig-form används då subjektet kan tänkas medverka till skeendet medan s-form används då en sådan möjlighet är utesluten eller om betydelsen närmar sig den passiva. Jämför betydelsen hos de två varianterna i nedanstående exempel! För jämförelsens skull ges i många fall även exempel på reflexiv och passiv användning av resp. verb.

Avslöja paljastaa; avslöja sig, avslöjas paljastua

Med: (136) Bristen på verkligt innehåll avslöjar sig i formens mekanisering.

Med: (137) Där avslöjas den amerikanska maktpolitiken på ett brutalt sätt.

Pass: (138) I december 1962 avslöjades en mordkomplott mot Bourguiba.

Avspegla heijastaa; avspegla sig, avspeglas heijastua

Med: (139) Författarens personliga upplevelser avspeglar sig/avspeglas i hans verk.

Basera perustaa; basera sig, baseras perustua

Med: (140) Uppgiften anses basera sig på speciellt goda informationer.

Med.(?): (141) Läkarnutlåtandet baserades på en röntgenundersökning.

Blanda sekoittaa; blanda sig, blandas sekoittua

Med: (142) Hästarnas stampningar blandade sig med männens röster.

Med: (143) Vitt och rött blandades i bastarden i lika delar.

Pass: (144) Vid bryggningen krossas maltet och blandas med vatten till mäsik.

Bryta murtaa, rikkoa; bryta sig, brytas murtua mm.

Med: (145) Vågorna bryter sig med våldsam kraft mot klipporna.

Med: (146) De olika färgtonerna bryts olika starkt i ögonlinsen.

Erbjuda tarjota; erbjuda sig, erbjudas tarjoutua

Med: (147) Det kommer kanske att erbjuda sig ett tillfälle att granska verket närmare.

Med: (148) I fuktiga miljöer erbjuds bakterier goda livsbetingelser.

Flytta siirtää, muuttaa; flytta sig, flyttas siirtyä

Med: (149) Vid en krock flyttar sig rattstången högst 20 cm inemot föraren.

Med.(?): (150) Fiskarnas lekfält flyttades efterhand norrut längs kusten.

Pass: (151) Huvudentrén flyttades till västsidan.

Forma muodostaa; forma sig, formas muodostua (joksikin)

Med: (152) Dagen formade sig till en klang- och jubeldag ombord.

Med: (153) Ingen vet hur den framtida utvecklingen kommer att forma sig/formas.

Förena yhdistää; (förena sig)/förenas yhdistyä

Med: (154) Kolet förenar sig med luftens syre.

Med: (155) Hos honom förenas starka passioner och vilt trots med en raffinerad språkbehandling.

Höja nostaa; höja sig, höjas nousta, kohota

Med: (156) Landet höjer sig och gräsprärien övergår i en skogssavann.

Med: (157) Föregående vecka höjdes aktierna 37 kronor.

Koncentrera keskittää; koncentrera sig, koncentreras keskittyä

Refl: (158) Under det första studieåret är det bäst att koncentrera sig på huvudämnet.

Med: (159) Denna gång koncentrerar sig intresset kring den medicinska användningen av ämnet.

Med: (160) Man kan se hur fiskerinäringen i Bohuslän koncentreras till några få stora områden.

Pass: (161) En stor del av arbetet måste koncentreras på att studera verkligheten.

Manifestera osoittaa, ilmoittaa; manifestera sig/manifesteras ilmetä, osoittautua

Med: (162) Det gäller att reda ut hur läget manifesterar sig på arbetsmarknaden.

Med: (163) Donners tekniska skicklighet manifesterades åter i denna film.

Skilja erottaa; skilja sig olla erillainen; skilja sig/skiljas erota (älv. ottaa avioero)

Refl: (164) Hans fru vill inte skilja sig/skiljas.

Med: (165) På flera punkter skiljer sig läkarnas åsikter från utredarnas.

Med.(?): (166) En lång historia visar oss att varje gång våra länder skiljs åt resulterar detta i stora olägenheter.

Stabilisera vakiinnuttaa, vakauttaa; stabilisera sig, stabiliseras vakiintua

Med: (167) Det verkar som om läget nu skulle ha stabiliserat sig/stabiliserats.

Uppenbara ilmaista; uppenbara sig, uppenbaras ilmetä, ilmaantua

Refl: (168) En skock fasaner uppenbarade sig på en åker intill vägen.

Med: (169) En Corottavla, som troddes försvunnen, uppenbarade sig plötsligt under en annan tavla av samma målare i museets källare.

Med.(?): (170) Vid en eftertänksam läsning uppenbaras en hel del egendomligheter och frågetecken.

Upprepa toistaa; upprepa sig, upprepas toistua

Refl: (171) Koreografen måste ha rättighet att upprepa sig (toistaa itseään).

Med: (172) Scenen upprepade sig flera gånger.

Med.(?): (173) Temat upprepas, varieras och återkommer i ständigt nya former i kompositionen.

Utspela; utspela sig, utspelas tapahtua (jossakin)

Med: (174) Flera av novellerna utspelar sig/utspelas i Sydeuropa.

Med: (175) Ohyggliga scener utspelades vid översvämningen.

Vidga laajentaa; vidga sig, vidgas laajeta, levitä

Med: (176) Hon visar sig gärna i klänningar som vidgar sig neråt.

Med: (177) Deras personliga motsättningar kan lätt komma att vidgas till en maktkamp mellan ideologierna.

Vända kääntää; vända sig/vändas kääntyä

Ref1: (178) Alla handikappade behöver någon att vända sig till.

Med: (179) Upprorssinnet har nu vänt sig i bister resignation.

Med: (180) Den hotande splittringen inom partiet vändes i samling.

Pass: (181) Svåra fall som t.ex. förklarade måste vändas för bl.a. undvikande av liggsår.

Ändra muuttaa; ändra sig muuttaa mieltään; ändra sig, ändras muuttua

Ref1: (182) Efter att ha hört de senaste rapporterna blev han tvungen att ändra sig.

Med: (183) Om vinden ändrar sig litet kan den slå seglet häftigt åt andra hållet (kääntyy).

Med: (184) Materialet har den egenskapen att dess elektriska motstånd ändras med temperaturen.

Pass: (185) Ämnets namn ändrades från kristendoms kunskap till religionskunskap.

Öppna avata; öppna sig, öppnas avautua

Med: (186) Kyrkorummet öppnar sig mot öster.

Med: (187) Samtidigt öppnades vägen för andra musikaliska inflytelser.

Pass: (188) I vår öppnades en ny kårlokal i Vasastan.

3.5. 'Psykologiska' verb

Till verb som förekommer i s- och/eller i sig-form hör en grupp verb som anger psykiska upplevelser av olika slag och som både till betydelsen och till konstruktionen i viss mån avviker från de tidigare behandlade verben. Dessa verb står i sig- (eller i s-form när de konstrueras med den upplevande personen som subjekt; de flesta av dessa verb kan även få saksubjekt, och då konstrueras de 'aktivt', med den upplevande personen som objekt. I finska (och i många andra språk) konstrueras många verb av denna typ

'opersonligt' med personen som ett slags grammatiskt objekt. - Konstruktionen med personsubjekt betonar personens egen aktiva roll som 'upplevare', medan konstruktionen med saksubjekt framställer personen som ett föremål för en yttre påverkan.

Jämför:

(189) I år får vi <u>glädja oss</u> åt tre dagars <u>julhelg</u> .	Tänä vuonna saamme <u>iloita kolmi-</u> <u>päiväisestä joulupyhästä.</u>
(190) Det utökade anslaget för festspelen har <u>glatt</u> arrangörerna.	Musiikkijuhlien määrärahan korot- taminen on <u>ilahduttanut järjestä-</u> <u>jiä.</u>

10: Många verb som anger psykisk verksamhet eller känsloupplevelser konstrueras olika i finska och svenska. En opersonlig konstruktion i finskan med personordet i partitiv motsvaras i svenskan oftast av en konstruktion med personsubjekt.

Nedan ges exempel på de olika konstruktionssätten; exemplen härstammar i huvudsak från olika svenska ordböcker.

Bekymra huolestuttaa; bekymra sig olla huolissaan, välittää

- (191) En sak bekymrar mig mycket.
(192) Det lönar sig inte att bekymra sig för framtiden.
(193) Utan att bekymra sig om varningen gick han ut på isen.

Erinra muistuttaa; erinra sig muistaa

- (194) Jag har ingenting att erinra mot det.
(195) Han kunde inte erinra sig var han lagt nyckeln.

Fröjda ilahduttaa; fröjda sig, fröjdas iloita

- (196) Det finns mycket i världen som man kan fröjda sig/fröjdas åt.

Förarga vihastuttaa, ärsyttää; förarga sig olla vihainen, harmitella

- (197) Hans beteende förargade många TV-tittare.
(198) Många förargar sig över folk som hänger ut underkläder till tork.

Förundra hämmästyttää; förundra sig, förundras ihmetellä

- (199) Det förundrar mig inte om han är missnöjd.
(200) Det finns ett och annat i detta system som man kan förundra sig över.

Förvåna hämmästyttää; förvåna sig, (förvånas) ihmetellä (= vara för-
vånad)

- (201) Pojken förvånade alla med sin kunnighet.
(202) Man behöver inte förvåna sig över att många är missnöjda med sin lön.

Glädja ilahduttaa; glädja sig, (glädjas) iloita (= vara glad)

(203) Det gläder mig att höra att ni kan komma.

(204) Vi gladde oss mycket åt resan.

Gräma harmittaa; gräma sig surra

(205) Orättvisan gräme mig.

(206) Det lönar sig inte att sitta och gräma sig i tysthet.

Intressera kiinnostaa; intressera sig olla kiinnostunut (= vara intresserad)

(207) Politiken intresserar honom inte längre.

(208) Redan som 5-åring började pojken intressera sig för vetenskapen.

Oroa huolestuttaa; oroa sig, (oroas) olla huolissaan (= vara orolig)

(209) Det skärpta internationella läget oroar allt flera.

(210) Svenskarna behöver inte oroa sig för nationaliseringsspöket.

Påminna muistuttaa; påminna sig muistaa

(211) Kan du påminna mig om detta i morgon?

(212) Pojken påminner om sin far.

(213) Jag kan inte påminna mig något sådant.

Reta ärsyttää; reta sig olla vihainen

(214) Det retar mig att posten alltid kommer så sent.

(215) I språkspalterna ser man inte sällan folk som retar sig på stockholmarnas eller skåningarnas tungomål.

Roa huvittaa; roa sig huvitella, pitää hauskaa

(216) Pjäsen både roar och undervisar.

(217) Medan man väntar kan man roa sig med att iaktta sina medmänniskor.

Trösta lohduttaa; trösta sig lohduttautua

(218) De försökte trösta honom i hans sorg.

(219) Han tröstade sig med att ingen hade märkt något.

Äckla inhottaa; äcklas: Jag äcklas = minua inhottaa

(220) Detta överflöd äcklar mig.

(221) Jag äcklas vid blotta tanken.

4. 'Deponens': verb som saknar s-eller sig-lös ('aktiv') form

Som tidigare nämndes (i avsnitt 1) finns det i svenskan verb som enbart förekommer i s-eller sig-form och saknar s.k. 'enkel', aktiv form. Dessa

verb är i regel syntaktiskt sett intransitiva och har reflexiv eller medial betydelse. Nedan ges enbart listor på dylika s- och sig-verb samt deras finska motsvarigheter; exempel på hur dessa verb används i svenskan står att finna i olika lexikon. - Nedanstående listor är givetvis inte fullständiga; de bygger på materialet i Nusvensk frekvensordbok. - Som 'deponens' betraktas här även verb som mycket sällan förekommer i 'enkel' form eller som i enkel form har en annan lexikalisk innebörd (jfr t.ex. syna och synas).

11: Speciellt vid de s- resp. sig-verb som inte motsvaras av en reflexiv verbform (ua-verb) i finska händer det lätt att man felaktigt använder en s/sig-lös form.

12: Verb som saknar s/sig-lös form saknar i regel även particip-former. Finskans particip måste i dessa fall omskrivas med en relativsats el.dyl. i svenskan. Observera vidare att dessa s-former aldrig uttrycker passiv betydelse.

4.1. Verb med enbart sig-form

Akta sig varoa, arta sig kehittyä (joksikin), befinna sig olla (jossakin), bege sig lähteä, bekanta sig tutustua, bemöda sig nähda vaivaa, bete sig käyttäytyä, bosätta sig asettua asumaan, bry sig (om) välittää, bära sig åt menetellä, ena sig (om) sopia (jostakin) (jfr enas om), finna sig (i) alistua, sopeutua, fästa sig (vid) kiinnittää huomiota (johonkin), förlova sig mennä kihloihin, förälska sig rakastua, gifta sig mennä naimisiin, gruva sig olla levoton, hämta sig, äterhämta sig toipua, infinna sig tulla paikalle, lämpa sig sopia, soveltua, löna sig kannattaa, missta(ga) sig erehtyä, nöja sig tyytyä, röra sig (om) olla kyse (jostakin), skynda sig kiirehtiä, specialisera sig erikoistua, sälla sig liittyä (joukkoon), te sig ilmetä, vaikuttaa (joltain), ty sig (till) turvautua (johonkin), uppföra sig käytäytyä.

4.2. Verb med enbart s-form

Andas hengittää, avundas kadehtia, boxas nyrkkeillä, brottas painia, enas (=ena sig) sopia, envisas olla itsepäinen, fattas puuttua, finnas olla (olemassa), frodas rehoittaa, färdas matkustaa, kulkea, förolyckas menehtyä

(onnettomuudessa), föråldras vanhentua, handskas (med) käsitellä, hoppas toivoa, hämnas kostaa, idas viitsiä, kräkas oksentaa, låtsas olla tekevi-nään, lyckas onnistua, minnas muistaa, misslyckas epäonnistua, nalkas lähes-tyä, nödgas olla pakotettu, samsas sopia (jostakin), saknas puuttua, skämmas hävetä, svettas hikoilla, synas näkyä, trivas viihtyä, tyckas vaikuttaa, tuntua, täckas suvaita, finlandssv. kehdata, töras rohjeta, vistas oleskel-la, åldras vanheta.

Litteratur

- Jonsson, Hans 1975. "Passivum med intransitiv betydelse" och genera verbi i svenskan. I: Kring en ordbok. Festskrift till Sven Ekbo 7 augusti 1975, 73-105. Stockholm.
- Saari, Mirja och Sundman, Marketta (red.) 1980. Xenia Thorsiana. En vän-skrift tillägnad Carl-Eric Thors på hans 60-årsdag den 8 juni 1980. Helsingfors.
- Sundman, Marketta 1980. Om verbets s- och sig-former i modern svenska. I Saari & Sundman (red.), 357-378.
- Öhlin, Paul 1918. Studier över de passiva konstruktionerna i fornsvenskan. Lund.